

Osmangazi Belediyesi Kültür Sanat

OSMANGAZİ BELEDİYESİ'NİN ÜCRETSİZ YAYINIDIR.
SAYI : 5 | MAYIS 2026

OSMANGAZİ'NİN
GİZLİ KALMIŞ
KÜLTÜR
VARLIKLARI

Somuncu Baba Evi, Fırını ve Çilehanesi

Şeyh Hamîd-î Veli
1331 - 1412

**ERKAN
AYDIN**
OSMANGAZİ BELEDİYE BAŞKANI

OSMANGAZI
BELEDİYESİ

İLETİŞİM

Santral Garaj Mah. Ulubatlı Hasan Blv.
No:10 16140 Osmangazi BURSA
444 16 01 | info@osmangazi.bel.tr

*Bu dergide yer alan yazı ve görsellerin
tüm hakları saklıdır. Kaynak
gösterilerek alıntı yapılabilir.*

Bursa'nın 1326 yılında fethiyle başlayan yedi asırlık serüveni, Osmanlı'nın kuruluşundan Cumhuriyet'in aydınlanmacı değerlerine uzanan, bu topraklarda şekillenen ortak bir hafızanın öyküsüdür. Bu şehir, çınar ağaçlarından külliyelerine, sokaklarından meydanlarına kadar, yüzyıllar içinde oluşmuş bir yaşam anlayışını ve şehir kültürünü bugüne taşır. Bu tarihsel birikim, zaman içinde dönüşerek Bursa'nın kimliğini belirleyen güçlü bir zemine dönüşmüştür.

Bugün bize düşen sorumluluk; yüzyıllar boyunca oluşan bu birikimi, 21. yüzyılın bilimi, sanatı ve evrensel değerleriyle birlikte düşünerek geleceğe taşımaktır. Elinizdeki bu yayın çalışmasını da bu anlayışla hazırladık. Bursa'nın kültürel hafızasında iz bırakmış değerleri, tarihi mekanları ve bu kente ruh veren isimleri yeniden gün yüzüne çıkarmak istedik.

Amacımız, geçmişten devraldığımız mirası yaşayan, üreten ve paylaşan bir kültürel zemine dönüştürmektir. Bu doğrultuda her sayımızda, şehrimizin edebi birikiminden tarihsel dokusuna, sanatsal değerlerinden yayıncılık mirasına uzanan geniş bir alanı, özenli ve nitelikli bir yaklaşımla sizlerle buluşturmayı sürdüreceğiz.

Osmangazi Belediyesi olarak, Bursa'nın fethinin 700. yılı kapsamında yürüttüğümüz çalışmalarla, kentimizin köklü geçmişini bugünün diliyle yeniden yorumlamayı önemsiyoruz. Bu sayının, kültür ve edebiyat dünyamıza değerli bir katkı sunmasını diliyor; emeği geçen herkese teşekkür ediyorum.

Saygılarımla,

Erkan AYDIN
Osmangazi Belediye Başkanı

ERKAN
AYDIN
OSMANGAZI BELEDİYE BAŞKANI

Anadolu'nun manevi mimarlarının önde gelen isimlerinden olan Somuncu Baba'nın asıl adı, Hâmîd ve Hamîdüddîn olarak zikredilmektedir. Kaynaklarda "Hamid-i Veli", "Şeyh Hamid-i Veli", "Hamidüddin-i Veli", "Hamid Hamidüddin-i Veli" ve "Somuncu Baba" isimleri de geçmektedir.

Şeyh Hamid-i Veli'nin doğum tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte, 1331 yılında Kayseri'nin Akçakaya köyünde doğduğu kabul edilmektedir. Anadolu'ya manevi fetih için gelen Horasan erenlerinden Şemseddin Musa Kayseri'nin oğludur.

İlk eğitimini babasından almış, daha sonra ilim tahsilini Şam, Tebriz, Hoy ve Erdebil'de sürdürmüştür. Alaaddîn-i Erdebil'den icazet alarak irşad vazifesi için Anadolu'ya dönmüştür. Onun bu ilim yolculuğu, zahir ilimlerin ötesine geçerek tasavvufla da tanışmasına vesile olmuştur. Anadolu'ya gelişinin ardından, kesin olmamakla birlikte, önce Kayseri ve Darendé'de bulunduğu, sonrasında ise bir süre Aksaray'da yaşadığı rivayet edilmektedir.

Başta Somuncu Baba olmak üzere birçok mutasavvıf, Anadolu'yu diyar diyar dolaşarak gönüllere dokunmuş ve hakikati arayanlara rehberlik etmiştir. Onların gönüllerde mayaladıkları bu neşve, asırlar boyu etkisini sürdürmüştür. Şeyh Hamîd-i Veli Hazretleri'nin Bursa'ya gelişi ise Yıldırım Bayezid'in padişahlık dönemine denk gelmektedir. Bu dönem, Osmanlı Devleti'nin hem siyasî hem de kültürel açıdan gelişim gösterdiği bir zaman dilimidir. Devletin coğrafya üzerinde tutunduğu yer Somuncu Baba gibi gönül mimarlarıyla ruh kazanmıştır.

Somuncu Baba zâhirî ilimlerde ve tasavvuf yolunda büyük ilerlemeler kaydetmesine rağmen, Bursa'ya geldiğinde bu yönünü ortaya koymamış, kendini halktan gizlemeyi tercih etmiştir. Evinin yanında kurduğu fırının odunlarını dağlardan eşiğiyle bizzat taşıyan Somuncu Baba, pişirdiği ekmekleri 'somunlar, müminler' nidasıyla halka ulaştırmıştır. Somuncu Baba ve Etmekçi Koca isimleri ile tanınması bundan ileri gelmektedir.

Halk içinde, ama halktan içre sürdürdüğü melâmîmeşrep hayat tarzı, onun tasavvuf anlayışını göstermesi bakımından önemlidir. Sahip olduğu ilme rağmen halkın içinde sıradan bir ekmekçi olarak yaşamış, gösterişten uzak durmuş ve kalben dünyaya bağlanmamıştır.

Ulu Caminin Açılışı Ve Somuncu Baba'nın Sırrının Ortaya Çıkması

Yıldırım Bayezid Han 1396 tarihinde Niğbolu Savaşı'ndan zaferle dönünce Allah'a şükür nişanesi olarak Ulu Cami'nin yapılmasına karar verir. Caminin inşasında çalışan işçilerin ekmek ihtiyacını da Somuncu Baba temin etmektedir. Ulu Cami'nin yapımı 1400 yılında tamamlanınca geleneğe uygun olarak bir cuma günü için açılışı ilan edilmiştir. Bu Ulu Mabedin açılışına halkın ve ulemanın ilgisi yoğun olmuştur.

Emir Sultan ve Molla Fenari gibi dönemin manevî büyükleri de orada hazır bulunmuş ve bu tarihi açılışa şahitlik etmişlerdir. Ayrıca bu tarihi günde Molla Fenari'nin oğlu Molla Mehmed Şah, Şeyh Kutbüddîn-i İznîkî, Molla Yegan, Abdal Mehmed, Sinan Dede, Emir Sultan'ın Üç Kuzuları ve mevlid-i şerifin müellifi Süleyman Çelebi gibi dönemin önemli isimlerinin de hazır bulunması muhtemeldir.

Yıldırım Bayezid Han ilk hutbeyi okuması için aynı zamanda damadı da olan Emir Sultan Hazretlerini görevlendirince Emir Sultan Hazretleri; **“Padişahım bu beldede benden daha âlim kimseler vardır. Onlar aramızda iken hutbe okumak bize düşmez”** diyerek Şeyh Hamid-i Veli Hazretleri'nin manevi büyüklüğüne işaret etmiştir.

Emir Sultan Hazretleri, Somuncu Baba'ya olan hürmet ve edebinden dolayı onu işaret etmiş, ancak bir taraftan da sırrın ifşasına sebep olmuştur. Somuncu Baba ise bu durum karşısında Emir Sultan'a **“Hay Emir Hay! Niçin bizi fâş ettin?”** diyerek hissiyatını dile getirir.

Yıldırım Bayezid, Emir Sultan'ın işareti üzerine görevi Somuncu Baba'ya tevdi etmiş, Somuncu Baba da bu görevi kabul etmek durumunda kalmıştır. Namaz ve hutbe sonrasında verdiği vaazda Fâtiha Sûresini yedi farklı şekilde tefsir ederek, Molla Fenari'nin karşılaşmış olduğu bir güçlüğü de çözmüştür. Molla Fenari Hazretleri bu tefsirden ilhamla **“Ayn'ul Ayan”** isimli Fatiha Tefsiri kitabını kaleme almıştır.

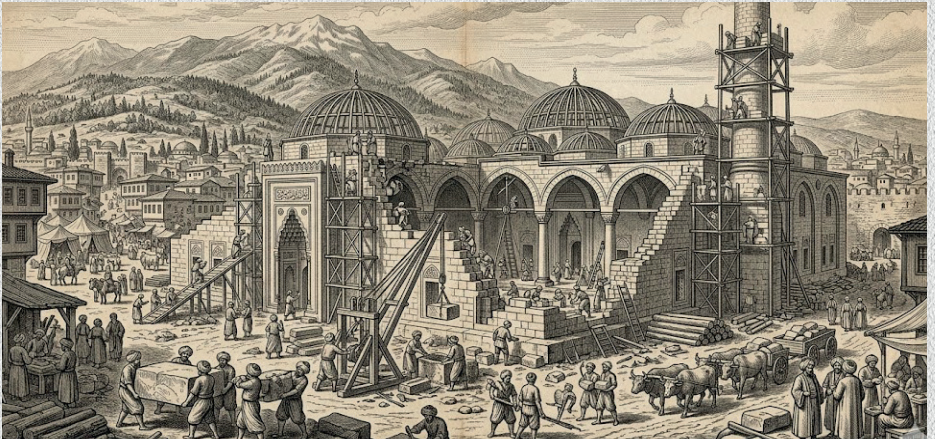
Somuncu Baba'nın Fâtiha Sûresini tefsir ederken verdiği manalar karşısında irfan ve kemaline hayran kalan Molla Fenari **“Fâtiha'nın ilk tefsîrini cemâatin hepsi anladı. İkinci tefsîrini bir kısmı anladı, üçüncü tefsîri anlayanlar çok az idi. Dördüncü ve sonrakileri anlayanlar içimizde yok idi.”** demekten kendini alamamıştır.

Başta padişah olmak üzere hutbeyi dinleyen herkes çok etkilenmiş ve onun manevi büyüklüğünün farkına varmıştır. Halkın o vakte kadar ekmekçi olarak tanıdığı Somuncu Baba'nın manevi büyüklüğünün anlaşılması, başta padişah olmak üzere ulemanın ve halkın ona olan ilgisini artırır. Bu ilgi, halkın arasına karışıp sakin bir hayat sürmeyi daha çok tercih eden Somuncu Baba'yı halkın teveccühünden sakındığı için Bursa'dan ayrılarak Aksaray'a gitmek durumunda bırakır. Bazı kaynaklarda Aksaray'dan bir oğluyla birlikte Hacca gidip tekrar Aksaray'a geldiği de ifade edilmektedir. Kaynakların kahir ekseriyeti, Somuncu Baba'nın Bursa'dan sonra Aksaray'da kaldığı ve 1412 yılında vefat edinceye kadar burada yaşadığı noktasında birleşir. Ancak bazı rivayetlerde, Darende'de medfun olduğuna dair iddialar da bulunmaktadır.

Gönüllerde yer etmiş nice mutasavvıflar gibi Somuncu Baba da en yüksek makamı halkın kalbinde edinmiştir. Farklı şehirlerde kabrinin bulunması ona olan bu muhabbetin bir işareti olsa gerektir.

Somuncu Baba'nın Yusuf Hakiki, Halil Taybî ve M. Said Taybî adında üç oğlu, Mahmude adlı bir kızı olduğu bilinmektedir. Yusuf Hakiki, Aksaray'da kalarak burada hizmetlerde bulunmuş ve Aksaray'da vefat etmiştir. Diğer oğlu Halil Taybî ise Malatya Darende'de medfundur. Diğer çocukları hakkında ise kaynaklarda fazla bilgiye rastlanmamaktadır.

Somuncu Baba'nın halifesi olan Hacı Bayram Veli Hazretleri, onun tasavvuf anlayışını Anadolu'ya yayan en önemli isimlerden biridir. Hacı Bayram Veli Hazretleri, Somuncu Baba vefat ettiğinde cenazesini yıkayıp namazını kıldırarak hocasının son yolculuğunda da yanında olmuştur.

Somuncu Baba Evi, Fırını ve Çilehanesi

Mollafenari Mahallesinde bulunan Somuncu Baba evinin ve fırınının net olmamakla birlikte 1390'lı yıllarda yapıldığı düşünülmektedir. Somuncu Baba evinin içinde çilehanesi, ibadet ve zikir odaları ile iki küçük fırını mevcuttur.

Somuncu Baba evi ve fırını iki kattan oluşmaktadır. Osmangazi Belediyesi tarafından yürütülen proje ve restorasyon çalışmaları tamamlandıktan sonra, 2016 yılı Ramazan ayının ilk iftarında bir bölümü, 2018 yılında ise tamamı ziyaretçilerin kullanımına açılmıştır.

Fırının ana malzemesi çamur toprağı, taş ve tuğladan ibarettir. Sağdaki ateşin yakıldığı fırın 75 cm çapında kara kovan şeklinde, soldaki ise somunların pişirildiğı 150 cm çapında silindirik bir fırındır. Araları 40-45 cm kalınlığında bir duvar ile ayrılmıştır. İki bölümden oluşan fırının gözleri günümüzde olmayan bir düzenele birbirine bağlanarak is ve dumanın tahliyesi sağlanmıştır. Somuncu Baba, fırının tabanında bulunan kiremitlerin altına kaya tuzu ve cam kırığı döşeyerek hem ısıyı küçük fırından büyük fırına nakletmiş hem de ekmeklerin nemlenmesinin önüne geçmiştir.

Somuncu Baba hem yaşadığı dönemde hem de sonrasında derin izler bırakmış bir mutasavvıftır. Onun mütevazı hayatı bugün halen daha insanların ilgisini çekmekte ve sade yaşam tarzı birçok kişiye ilham olmaktadır. Türkiye'nin dört bir tarafından gelen ziyaretçiler onun hatırasının somutlaştığı evinde manevi bir huzur bularak aynı gönül iklimini hissetme fırsatı bulmaktadırlar.

Mollafenari Mahallesiinde bulunan Somuncu Baba evinin ve fırınının net olmamakla birlikte 1390'lı yıllarda yapıldığı düşünülmektedir.

Somuncu Baba
evinin içinde
çilehanesi,
ibadet ve zikir
odaları ile iki
küçük fırını
mevcuttur:

Bilinen Eserleri

Şerh-i
Hadîs-i
Erbâin

Zikir
Risâlesi

Silâhu'l-
mürîdîn

Somuncu Babanın Bazı Nasihatleri

Gizli ve aşikâr her yerde Allah'tan korksunlar.

Az yesinler, az konuşsunlar, az uyununlar.

Avamın arasına az karışsunlar.

Tüm masiyet ve kötülüklerden uzak dursunlar.

Daima şehvetlerden kaçınunlar.

İnsanların elindekilerden ümitlerini kessinler.

Tüm zemmedilmiş sıfatları terk etsinler.

Övülen sıfatlarla süslensinler.

Şiir ve şarkı (günaha götürüyorsa) dinlemekten kaçınunlar.

Ayrı bir görüşle, kendini cemaatten ayrı bırakmasınlar.

Aç olarak ölseler bile şüpheli hiçbir lokmayı yemesinler.

Somuncu Baba Şiirleri

Biz Ol Uşşak-ı Serbazız

Biz ol uşşak-ı serbazız
Akıl rüşd bize yar olmaz
Mey-i aşk ile sermestiz
Bize hergiz humar olmaz

Diriyiz daim, ölmeyiz
Karanularda kalmayız
Çürüyüp toprak olmayız
Bize leyl ü nehar olmaz

Bizim illerde ay ü gün
Sebat üzre durur daim
Televvün erişip ona
Gehi bedr ü hilal olmaz

Bizim gülşendeki güller
Dururlar taze solmazlar
Hazan olup dökülmezler
Zemistan ü bahar olmaz

Şarab-ı aşkı çün içtik
Feragat mülküne göçtük
Yanıp aşkınla tutuştuk
Bize tahrik ü tar olmaz

Ereliden şems nuruna
Vücutum zerreden katre
Ne katre ayn-i bahar oldu
Ona kar'ü kenar olmaz

Bırak ey Hamida varı
Görem dersen sen ol yarı
Göricek ol tecellayı
Ondan özge kemal olmaz

Somuncu Baba Şiirleri

Senden Dolu İki Cihan

Senden dolu iki cihan
Oldum zuhurundan nihan
Ger bulayım seni ayan
Ya Rab n'ola halüm benüm

Dilde kanaat olmaya
Züht ile taat olmaya
Senden hidayet olmaya
Ya Rab n'ola halüm benüm

Şol gün ki mizan kurula
Hak kapusunda durula
Halayık oda sürüle
Ya Rab n'ola halüm benüm

Ağlarım işte zar ile
Kaldum diriğ ağıyar ile
Bilişmedim sen yar ile
Ya Rab n'ola halüm benüm

Hamidi'nin gözü yaşı
Doldurur dağ ile taşı
Bilmem n'idem garip başı
Ya Rab n'ola halüm benüm.

KAYNAKÇA

AKGÜNDÜZ, Ahmet; Arşiv Belgeleri Işığında Somuncu Baba ve Neseb-i Alisi, İstanbul: Osmanlı Araştırmaları Vakfı Yayınları, 2009

KUŞSAN, Ahmet ve GÜL, Mustafa Fırat; Tabakât Eserleri ve Arşiv Belgeleri Işığında Somuncu Baba. Aksaray Belediyesi Yayınları, 2021.

ULU, Mahmut; Şeyh Hamidi Veli Somuncu Baba: Hayatı ve Eserleri, Aksaray: Aksaray Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Kültür Yayınları, 2016.

ŞAHİN, Haşim; "Somuncu Baba", DİA, Cilt:37, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınlar, 2009, ss. 377-378

HISAR ARKEO- PARKI

Çok Yakında!

Sergi Alanı

Kütüphane

Konferans Salonu

OSMANGAZI
BELEDİYESİ

OSMANGAZI
BELEDİYESİ

